Массе а мехний пролетареш, вlашагlкхета!

Нохч-гlалгlай

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 19 июнь, 1976 шу. • № 75 (5587). • Мах 2 кеп.

Республика фермашка

Хьинаре кхъаьжеташ ба республика хьаьбаш леладеркаш. Цар шолгlай беррига иза тlабаханийтаб паччахьалкхенга духл, шура, фуаш- тха доккхера ах шера планашн социалистически деккарашн кхочешш а тlехьжьаш а дар.

Дуккхача фермай коллективай вlашtlехьдеънна ах шера планаш ханал хьалха кхочушдан.

Ткх шера 16 июнь тlаххочеш духл доккхера ах шера планаш ханал хьалха кхочачашъ Ахой-Мартановски, Ножай-Юртовски, Наурски районий боахамашка.

Шура йохкера ах шера планаш ханал хьалха кхочачашъ Веденски, Гудермесски, Назрановски, Наурски, Ножай-Юртовски районий боахамашка. Дуккхача шурий-товарни фермай коллективаша хьинаре кхьегар бакъан долаш республика торо хиннай паччахьалкхенга шура йохкера ах шера план ханал хьалха кхочачашъ.

Республика коа тlара оалхзаран леладераша ах шера план кхочачашъ 104 процент. Коа тlара оалхзаран леладечча фабрикашкара планнал соягlа тьакхаьчад 1 миллионан дуккха- ла фуъ.

Соахкарчул дикагlа лел паччахьалкхенга тха дlалуъра.

Соагжа кух ханачул 23 процент дуккагlа дlаденнад тха. Цу дакъа: Наурски район — 43 процент, Шелковской — 20 процент дуккагlа.

Паччахьалкхенга духлин шурен йохкера ах шера планаш ханал хьалха кхочачашъ «40 лет Октября», «Терский», «Гlишминский», «Восточный» ялара совхозашца, кlы дуккхача боахамаша.

Цунца цlьана дуккхача фермашка леррина пайда эцаш йолаш йолча торонехи кхочачамки. Кхъметлет даьгlенашка шорта буъ йолаш доаган доаг- ман йиш йолаеш а- а шурий боарам хьалха санна лоха ба дуккхача боахамашка.

Паччахьалкхенга духл дохкера планаш кхочачашъга ах ве- ранзонин Малгобекан, Надтеречни, кхыча районий боахамашка. Соахкарчул кlезигагlа шура йохк Гроэненски, Малгобекски, Надтеречни, Сунженски, Шалинский районий боахамашка.

Соахка ужк ханачул кlезигагlа шура йохк «Лермонтовский», «Атагинский» №1 йолча шурий, «Гроэненский шурий», «Гудермесский», «Гойтинский», «Джалка», ишта кхыча совхозашца. Кхыча уж боахамашка ма дий духкагlа дакъое товарни шура поаттаерар.

Боахамашка шерра юкъейоа- лае езе хьалха латтача фермайн хьайбаш леладеркаш балха опыт.

Продукци духкагlа янкха торонаш я кlана хьайбаш леладерий. Молокозийн совхозийн куплагlой, специалистий, хlара ферма хьайбаш леладерий кертерча декъарех цlй да нитlагlча пятилетка хьалха шу- ера паччахьалкхенга духл, шура, кхыйола продукташ йохкера планаш толаме кхочачашъга хьалаоар.

1976 шера 16 июнь тlаххоча- ьаш паччахьалкхенга духл шу- ерен йохкера ах шера планаш кхочачашъра йолга

СВОДКА

Ачlой-	духл	шура
Мартановски	105	84
Веденски	98	116
Гроэненски	70	87
Гудермесски	76	103
Малгобекски	52	91
Надтеречны	53	91
Назрановски	87	100,9
Наурски	81	103
Ножай-Юртовски	130	100
Советски	74	92
Сунженски	90	92
Урус-Мартановски	102	91
Шалинским	105	88
Шелковской	79	92
Республике	82	92

ЭРЗ А ДОАКЪАР ДА

пушца цlьана, доакъара эрз кlийчбара кlезига теркам тlе- болийт. Хlинаъ? Цу хьатlара- жоп дала хала да хlаъа. Хlаъ- та белгалдаккха доагlа эрз, люперная кlийчьяна дlачача яьлага хьоачlата. Из баьъан долаш доакъара лаьрхlа шер- та lалашбу эрз Юкъерча Азе республикашка. Кьона бофа хаца lалашбаь из дика бофа доахапа.

Эрзах силос кlийче а йиш я. Хlаъта цунах кlийчьяь силос моллагlча хьаьбаш кх.

Зуза тоъача хала эрзаца куг 7—12 процент протеин, 30 процент клетчатка. Кьонача эрзах Киргизе кхъметлет гранулаш кlийчьо хlаъ. Теххача белгалдаьнад эрзах кlийчьяь- ча гранулий хlаъ килограмм- маша 0,48 доакъара единица долген бlаь мялягramm пай- дане протеин йолген. Хlаъта люперпах кlийчьяьча кило- громм гранулашца хул 0,76 доакъара единицан 150 милли- грамм пайдане протеини. Цу гlулакхо хьаьхоях эрз кlийчбар доакъар lалашдеча аасамдак- ха йиш хулийта дика торо йолга.

Доакъара лаьрхlа эрз lалашбе йиш йолаш бе Шелков- ской, Наурски, Надтеречни, Гудермесски районий боахамий кхъзегlамой. Хlаъта цу торонех биина пайда ма хьажа а беза уж.

Б. ДИКАЕВ,
ЧИННИВС вокхагlбовал- lилман болхло, ветеринарни lилмай кандидат.

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

Ужк деноашка хlлар Нохч- Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумца аргlанера заседани. Лакхехьарча Совета Президиумца ду а дийгlар йой- на а йийца «Автотранспортно районий кхъьегамхой депутатий Советаша юрта боахама лиъьерра пятилетка хьалхарра ялорера хьалхе боахамаша дlаъаьккхинарг социалистически деккарашца кхочушдаца беча организа- торски балха хьакъеъьяь кхъьегамхой депутатий На- теречни районни Совета ис- полкома председателца С. У. Юсупова, «СССР кхъьегарам- хой депутатий статуса хьаьъе- ьарах СССР Закон кхочушъ- дара кхъьегамхой депутатий Малгобекски районий мотти- нерча Советаша беча балхах кхъьегамхой депутатий Малгобекски городской Совета ис- полкома председателца К. Т. Яндиева, «Общественно - лай- дина кхъьегарга тlера боаам- ца, антиобществениеми а- дер дайна а дахача нахаца кхъьо- сам доаттlабара деламах а де- дезарах а республика прокуро- рата А. И. Ростова яь доклад- даш.

Дийца мел дийнача денанех соцамаш тlаийбар.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхе- хьарча Совета Президиумо тlаийбар кхъьегамхошта «Кхъьегама эстеран» яха ме- дель аларан дукхаха бераш долча ноанашта «Материнская слава» яха орденаш ялярах долга Указаш а «Нана-турал- ло» яха отцена цlи ялярах бо- да совет тlаккарах йола пред- ставлени а.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

«1976—1980 шерашка шекара свекла йоаккхилгеи кийчьелгеи, шекар доаккхилга дlахо дегlадоаладараа де дезарий хьакъеъьяь» бола соцам тlаийцаь КПСС центральни комитетои СССР министрий советои

КПСС цк-ни СССР Министрий Советои партийни, советскийи юртбоахамеи органий, свекла кхечу колхозийн сов- хозайи, шекара промышленнос- та предприятеи керттерча де- кхарех цаI лерхI шекара свеке- ла хьукъаьм паххалаш лаксер- бар, из культура яккхара спе- циализацин концентрацин елга дlахо я кlоарлаган, из дикагlа хlилитар, кlезигагlа йоаьр а дукха па удлийтаь шекара свекла чакхъяккхар а.

Паччахьалкхенго шекара свекла дlаъоьча кхашта лаьр- хlа хьакена минеральни удо- брени кхача тlулакхиита дlаухийтаьлга цхьаккха дича а де йиш йоацаш хlама лоар- хlалда.

Химически промышленноста Министерстваеи юкъерча ма- шиностроене Министерстваеи 1976—1980 шерашка шекара свекла кхашка тlадувла оксар дlаъаккхаеча эцаг гербичиан арахецара задани оттаьхI.

Тракторини юртбоахама ма- шиностроенен Министерстваца, Украинска ССР Министрий Совета тlадилалад шекара свекла кхечра а чуцара а эша юртбоахама машинаш 1976— 1980 шерашка юрта боахама дlаолуга, уж лика а дукхаъгlа яхаш а хlилитара де доаглар делга, 1977—1980 шерашка шекара свекла кхечь а чуцца- ра а машинаита эпаргlойлча боарамгlа запасной саххалаш арахецнига, юрта боахама ре монтно - техницкуй ремонтни хьежжа кхоачашдеига талаш- дар.

Союзсельхозтехникаца декха- рийла я уж белгалъьяьха машинаи запасной оатхалаш свекла кхечча боахамашка дlа- кхоачашъга lалашде.

Крайисполкомаша, облисполкомаша, свекла кхеча республикай, краяй, област, районий райисполкомаша тlаоьхьаза:

— шекарашна, совхозашна, паччахьалкхен кхыча юртбоа- хама предприятешна иттлагlча пятидесятч отгаьъ шекара свек- ла эцаш тlоагlа lалашдеи юкъара боарамаш кхоачашъ- ларе, хlаъта шекара промыш- ленность хlаъо дегlабоалаера тlаерзаяь мероприятеш кий- тьелга а чакхбоахлга а;

— шекара свекла кхеча а чуцъача а къаьъгама оварле лаккъар, свекла дlаларе комбинеи, механизаци ер, паччахьалкхенга йохка свекла дикагlа хlилитар, хlаъта ишта шекарга заводий мощностаи дlсамъяьгар, уж кlезигагlа йоаьрга производства тороех бизза пайда эпар, шекар дукхагlа даккхар lалашдеча.

1976—1980 шерашка свекла кхеечча боахамашта фабричин а маточни а шекара свеклана лаьрхlа хlара шера минерально удобреени хьежжелга а свекловичеи высадкаш елга lалашде а деккарийла я совхо- зашца республикай Министрий Советаш. Цунца цlьана белгалъяь свеклаи кхеечча боахам- машта ну культурана лаьрхlа- ча минеральни удобреенех 70 процентал кlезигагlа йоаьрга хlара шера II-чен кварталашка хьежжеата.

Паччахьалкхенго шекара свекла дlаъоьча кхашта лаьр- хlа хьакена минеральни удо- брени кхача тlулакхиита дlаухийтаьлга цхьаккха дича а де йиш йоацаш хlама лоар- хlалда.

Химически промышленноста Министерстваеи юкъерча ма- шиностроене Министерстваеи 1976—1980 шерашка шекара свекла кхашка тlадувла оксар дlаъаккхаеча эцаг гербичиан арахецара задани оттаьхI.

Тракторини юртбоахама ма- шиностроенен Министерстваца, Украинска ССР Министрий Совета тlадилалад шекара свекла кхеера а чуцара а эша юртбоахама машинаш 1976— 1980 шерашка юрта боахама дlаолуга, уж лика а дукхаъгlа лелга, 1977—1980 шерашка шекара свекла кхеечь а чуцца- ра а машинаита эпаргlойлча боарамгlа запасной саххалаш арахецнига, юрта боахама ре монтно - техницкуй ремонтни хьежжа кхоачашдеига талаш- дар.

СССР Госплана тlадилалад 1977 шерачреча дlаъоруче шер- рашкарчеи планий проекташ тlа цу тlулакхиа лаьрхlа СССР заготовкай Министерстваца СССР министерствайн фондаи кхоа- стлелга терхалде. СССР заго- товкай Министерство шиъ яргlаи деккарийла я пач- чахьалкхенга фуча дlаъоьча шекара свеклаш дlаолуга сов- хозашт кхыча паччахьалкхен юртбоахама предприятеишт кхмбинатзаварш дуьга lалаш- де, хlаъта СССР- кхачан про- мышленноста Министерство — паччахьалкхенга шекара свекла дlаъоьча боахамашта а лаьрхlа комбlдоакъаршта патокан отгаьъча маьхех пи- ток (мелассаш) яла.

СССР мелиорацин лин боа- хамех Министерство, республи- кай Министрий Советаи декха- рийла я хиI дуллача латтай мелиоративни хьал тоа дlаъа шекара свеклаи дlаъоча хо- машка хиI дуккагlа хlилитта- ран ду балхаш 1976—1980 ше- рашка чакхдоахлитгlа lалашде.

Хlтоагlча пятилетка шерашка белгалдаь да свеобобораст свеклаш дlаъоьлга lалашдара лаьрхlа 91 эзар гектар керда хлиI дежка лаьрхlа карадерза- дедига.

Пlайнай опыта хьежье ларе РСФСР-ен Украинен ССР-ни хиI декъана лаьттанка шекара свеклаш кхеени чакхйоахеи шиъ агропромышленни ком- плекс хьаьлера хьакъеъьяь СССР юрта боахама Минис- терстве, СССР кхачан про- мышленноста Министерстве, СССР мелиорацин хин боахам- мен Министерства сина пред- ложени.

СССР юрта боахама Мини- стерстваеи В. И. Ленина цlер- рагlча юртбоахамаи Ыалчай Ырргизскин академеен тlаде- дилалад хьувкъьяьга, шекар ки- лларга, технически дикагга дидлоа духха фу лучарел эпи- маегlа йоаьа цхьа тайпа фу дола, дика тlайоала, бокхха хьувкъьяь лу шекара свеклай сорташца гербицидаш lалмай Ырргизскин академеен тlадилалад хьувкъьяьга, шекар ки- лларга, технически дикагга дидлоа духха фу лучарел эпи- маегlа йоаьа цхьа тайпа фу дола, дика тlайоала, бокхха хьувкъьяь лу шекара свеклай сорташца гербицидаш lалмай дикагlен кхеняра, шекара свек- лаш лазарехи садоолача хlа- маегlа йоаьа цхьа тайпа фу дола, дика тlайоала, бокхха хьувкъьяь лу шекара свеклай сорташца гербицидаш lалмай дикагlен кхеняра, шекара свек- лаш лазарехи садоолача хlа- маегlа йоаьа цхьа тайпа фу дола, дика тlайоала, бокхха хьувкъьяь лу шекара свеклай сорташца гербицидаш lалмай

СССР кхачан промышленноста Министерство, СССР юрта боахама Министерство, свек- лаш дlаоьча союзни республи- кай Министрий Советаи декха- рийла я пунах доаллача ше- карга хьежжа шекара свеклаш дlачулуга (хьаьгlата) дуккха- гlча дальше 1976—1980 пе- рашка чакхдоаккхилга lалашде.

1976—1980 шерашка шекара свеклаш шекар-песок яккхара СССР кхачан промышленноста Министерстваца енна хоадам болаш йолга задавеи чIоагlъяьй.

РСФСР Министрий Совета, Украинскин ССР Министрий Со- ветаи, Белорусскин ССР Министрий Совета, Казакскин ССР Министрий Совета, Литовскин ССР Министрий Совета, Молда- авскин ССР Министрий Совета, Латвийскин ССР Министрий Совета, Киргизскин ССР Министрий Совета, Армянскин ССР Министрий Совета, СССР кхачан промышленноста Министерстваца, СССР энергетикан электрификацин Министер- стваца, гlишлошъеча министер- ствашта тlадилалад шекара свекла чакхъяккхара йолга производственни мощносташ- бах дlабодабайтlара, шекарга- шекарафинадна заводаш- известнякови карьераш- хьалъедеъьяь уж шерьяьтеи lа- лашдеи.

— 1976 шера хlаъа болх бой йолга шекар доаккха заводаш комплексно тахха лаьрхlаш. Производственни мощносташ- га белгалъяра толаш- ца, доаг нильхаш белгалларга, пунца цlьана спрот а доаккхаеи шекара свекла чакхъяккхара схе- ма балла хоъье а хlоъ, иамога кlезигагlа удельни капита- ловложенеш дlа а йохкийтаь мощносташ тоъьа а дlсамъяьга фуда тоъьа а дlсамъяьга дlа а шерье а еза объекташ белгалъяр дуъьа деш да из.

СССР кхачан промышленноста Министерстваца йохкеи- наий:

1976—1977 шерашка шекар доаккха заводаш шерьяьреи парна рекоктрукци яреи бал- хаш дара дlа-хьа лела меха- низированни колоннаш вlаш- тlотаь;

— 1976—1980 шерашка ша- карга доаккхача заводий къаьст-къаьсти йолча объек- ташта проектаин сметаин уат- таеи парна тьежжа царна ре- конструкцин еи шерьеи, кагаьъ санна кlоагlъяь технико-эконо- мически обоснованеи ялг;

— 1976—1980 шерашка ка- ра йолча проектаи организацеи- наша деш латтаеи долча ре- ектиъ балхашца цlьана компле- ксех шекар доаккхаеча за- волашта реконструкцин яраи уж шерьяраи инженерни тохкамаш де;

— Шекар доаккха заводаи хьалъеш йолча гlишлоп орга- низацеита меттаоттаде 3 кило- метр соагlа (цхьан оагlорахьа) гlяна автомобильни транспор- тагlа болхлой балха хьаьн бал- хара цlан ихуъьаш цар дlа- дохийтаь лар.

Юкъъера площадь 6 миллион кв. метр а хургlойлаш шекар доаккхача заводий сёйкъа дlаъе- йича пунктий каготни мотти- гашка активни вентилировани йолга бетонированни площад- кагн хьалъе лаьрхlад 1976— 1980 шерашка.

СССР Госпланаи СССР Госснабаи тlадилалад уж бел- галъяь пунктаи кийчьча эцаш йоаь муъь тlаботтеи Iобоаккхеи механизмаш, автотранспортни средствеш, автомобильни та- разаш, вентиляторни, ишта кхыйола оборудовани, хlаъта цул соагlа кабельни продукци цементи 1977—1980 шерашка дlаъеделлеи дlаххулгlеи цеи- ра плавашка белгалде.

Ййгачеи кхачкни промышлен- ностаи бытовой приборашгеи йолча машиностроене Министер- ствана, химически мехадьяттеи машиностроена Министерстваца задавеи оттаьхI иттлагlча пя- тилетке кхачан промышленно- ста предприятеиа технологи- чески химически оборудовани- ца еш йолча шекар доаккхача заводашта лаьрхlа гlишлоп- хьалъедеи дlаолуга, пунца цlьана спрот а доаккхаеи шекара свекла чакхъяккхара схе- ма балла хоъье а хlоъ, иамога кlезигагlа удельни капита- ловложенеш дlа а йохкийтаь мощносташ тоъьа а дlсамъяьга фуда тоъьа а дlсамъяьга дlа а шерье а еза объекташ белгалъяр дуъьа деш да из.

СССР кхачан промышленноста Министерстваца йохкеи- наий:

1976—1977 шерашка шекар доаккха заводаш шерьяраи парна рекоктрукци яреи бал- хаш дара дlа-хьа лела меха- низированни колоннаш вlаш- тlотаь;

— 1976—1980 шерашка ша- карга доаккхача заводий къаьст-къаьсти йолча объек- ташта проектаин сметаин уат- таеи парна тьежжа царна ре- конструкцин еи шерьеи, кагаьъ санна кlоагlъяь технико-эконо- мически обоснованеи ялг;

— 1976—1980 шерашка ка- ра йолча проектаи организацеи- наша деш латтаеи долча ре- ектиъ балхашца цlьана компле- ксех шекар доаккхаеча за- волашта реконструкцин яраи уж шерьяраи инженерни тохкамаш де;

— Шекар доаккха заводаи хьалъеш йолча гlишлоп орга-

КIИ-МАРСЕ: ХЬАЛХАРА ЦЕНТНЕРАШ

РЕПОРТАЖ

КIи-марса лаьрхlа кийчьо йир Гроэненски районга «За- горский» совхозе. Боаьаме бола 24 комбайн хаиналъен дикеи тоаьъ дlаоттайир. Берриги кхочуам вlаштlеъьбаккхар баьъан долаш гурахьа дийна ялаташ хьеи ца беш чуъца дlаболабаларе йиш а хlилар.

Массеех ди да совлозе гу- рахьа дийна ялаташ чуъца бо- лабелина. Хlаъа чуъцар муъх ба. Из чуъначе шинна а кхай тlа болх беш 8 комбайн я. Хьал- хагlа боахамга 2-гlча отделене ялатаяь хlаъка хlалар тхо. Уъхаза болх беш 4 комбайн я. Царех 3 муъх хьоъхаш я, вож— ялат оардаш. Ялят чуъцаи ба совхозе партийни комитета секретарь Дурдиев Ахьмад. керттера агроном Вагапов Рус- лан, механизакп, шофераш.

— «1976 шера хьувкъьяь чу- эцнъаца, юртбоахама продукта- ши доакъаршни кхийтаь lалашдара кхи тlа а де дезарий хьакъеъьяь» КПСС Центральни Комитетоп СССР Министрий Советои бай соцам а. вай мехка толшагlа болча механизатор- раша КПСС цк Генеральни секретараца юокъосотца Ле- нинд Ильич Брежневца дахьяйта письмо а дувцаш хlоаьгlни хи- лар тха, — йоаь совхоза парт- комс секретара А. Дурдиева. — Цига къамьяьлаш даьъа комбайнераша коммунисташа Ха- суев Мовлада. Сиъаев Кьоаса- ма, кlиъчар а дош делар дер- жига ялат 10—12 балха дий- нахьа чуйца деккхя. Цига чIоагlлаш социалистически ияьа хьаьлаш.

Боахаме ужк шера чуъца деъаш 4870 гектар гурахьа дий- на ялаташ да. Уж лоаьлаъча хlаъа а дlа цо дойташ а ну- эклага комбайнераш, шоферех, цига дакъа лоаьача кхыча на- хьк тийна да. Цох кхеташ ва хlараваг.

Тоа тlа кхаьчача дlатlедалар тхо «Колос» яхача тиъ болча комбайнаца касарах уъла ялат оардаш волча эламгlача сага.

— Шо-кхо ди да тхо муъх чуъца доладелна, — йоаь къо- нача комбайнера Аватов Жа- эилхана. — Хьувкъьяь во баш. Юкъера лаьрхlача, хlара гек- тараца тlара 16—17 центнер йоал.

Совхоза 1-гlча отделене кхаъшка а дика хьийкъаб муъх. Уъхаза а 17 центнера кхоач- ьаш бу хlара гектара тlара чу- бахьа хьуъхъам. Ялят чуъцача шоай дийнахьара баьъа юр- маш 120—140 процент кхоачаш а еш къаьъеаш ба комбайне- раш коммунисташ М. Хусаинов, Р. Цубаев, О. Сайбуранов, М. Сельмурзаев, къмбараш.

Ужк шера тха боахама кулгалхоша дика вlаштlехьъ- дьъад ялят чуъцаи болча на- яьккхача комбайнера, шофера цIе вымелаш дичаи премеи- ли дойла. Яъьс хьалхара мотти яьккхача лаьрхlалъа нор- магlа 112 гектар йолаш 4 дий- нахьа 140 гектара тlара ялят дьекка комбайнер.

Ялят чуъцаш болча пьъа совхоза партийни комитето йоаьхо елга хьалъеъь ухъаза бена дитатмасеи балхо.

— Хlара механизированни отряда тlачIоагlъяь агитатор ва, — йоаь партхома секрета- ра А. Дурдиева. — Ноха юкъе йолчи кактама болх къаьст- та дика вlаштlехьъбаьъкхар- гlачеи 4-гlчеи мехотряшта тlачIоагlбаьъа агитатораша Кубаханова Осмата, Сеитаев Зайнде. Уж кхолбу отрядаша «Молнеш», «Къаьъгама дистоан» арахецна, хьокхамий доска тlа хlаъане дийнахьа баь болх дlаязбе.

Белгалъяьча маршрутех хал- дийнъ хьуъхаш я керлача ялат- тех етта автомашнаш. Хlан- зорчоа хьуъкъама хьалхара топпаш мара эц совхоза цент- ральни хьатта хьаенаираш. Цхьаьъакхъа массеех да дальча, 4000 гектар соагlа дола кlа чуъца лолаяна кхы а кхота- денчаге хургда автомашнай муъlараш. Хlаъта кlа кхачарга сатуъсаи, «хlа-тlа кlаитlй то- халее» керттера агронома- шоашка аларга хьежаш ба хlан- зарчоа кийчоп диъейкс латтача агрегатий комбайнераш.

— Ахтогагlъа, 20 июне дlа- долалургда тхо кlа чуъца, — дуъи совхоза керттера агроно- ма Р. Вагапова. — Шерра из болх вlаштlехьбаьъкхарнеи цIендаь ялят чуъцарнеи мара ина кхоачарбоаг тха паччахьал- кхенга 1300 тонн ялят доаккха ашина иттлагlча пятилетка ужк хьалхарча шера хьалхинка от- таьаь деккар сийлена кхоачаш- ца.

Цу боахама къаьстгамхой деннача хьинаре, социалистичес- ки яхье цlе-цlе хьалха хила

ЛЕРТТІА ЙОАКХО ЦА ЙИЧА ИШТТА ХУЛ

Чакхдьинад политически а экономически а дешара шу. Дешарш оррига «Формишка Іомаьхй КПСС XXV съезда материалаш. Ишшта да Магіалбикке а. Дуккагійолча кружковаш, школашка, семинарашка дин чакхдьинад оргіапарга дешара шу, лахчача идейно-политически боярам тіа чакхъьхай итогови заняткеи. Политически а экономически а делиллаш лоархіам бизза кхетабева, цахилдаш шу деша терко яьча партийин организацеша да из.

Цхьабакъа массанахьа латтон дешара тіулкхаш ишшта дика. Дікдахуча дешара шера Магіалбикерча кирпишкаш еча заводе болх беш хіммай экономика лардаш Іомаьо кружок. Цига ладугіаш 24 сар хиннав. Пропагандист ва завода директор Дьишиев Салман. Цьхьара тіехьа а яьина, шозлагіа йиллача хама 14-та ниже итогови заняти хиза есаш яр дилхаза..

Дьакъе тіехьагіа дич сеаъат дьаьча хилла еза заняти. Со ухуза хьакъьачуьйла, чоху ем цхьаккха а хіама дожар.

— Итогови заняти цхьаьна а тіехьагьмай, 22-га июне дуккуьйра, — йоаь пропагандиста йіалла цкх а воаиап,—цу хьакъьехь горкоме хоам бе кхиймаган са. Дукхиъбола лардергіарш пІагіа бан, заводе аварз хинна эцача тіулаккхаш да іі-хьа база..

Дікхо пропагандистаца къьнвьа деи гучадоал уклаза лоарха тіулаьх тесса леладелыта, итогови заняткеа е пропагандиста а, е ладугіарашца а кійча боаиалга, боккъонна дІатекхача итог е хіама доаиалга.

— Ухх тіехьъарча хана КПСС XXV съезда материалаш Іомаеп хинна тхо, — дуьш пропагандиста Дьишиев Салмана, — из боп дика чакхбалхаб оаха. Йиъ заняти яьй съезда материалагта хетаяь..

Журнала тіа хьожача дІаязъьь шн заняти мара ма. Хіаьта съезда материалаш Іомаеп лоарха дІа кхетаяь я ІКПСС корома политически дешара кабинета заведующе Бойко Нина Ивановнас яхаюл).

Итогови заняте ювца лаьрхіа тема «Партн дегІаенача социализма хьалшка» яхоп и. Заняте планаех пропагандиста керттера дожаел е ста, тема йоаьцкап ладугіарашца къмаьаин де белагалъь бархІ тема а я. Хала хетеч а гучадоал цо. Пагаьа санна 21-га июне итогови заняти хуле а из лерттіа чакхъьяхь йиш йоаьцлага гуш да.

Экономика лардан Іомаеп кружок масса заняти хиннай дерригача дешарашца уз а лоарах хіама хиланзар. Цу хьакъеха жуьрга тіа дІаязаь цхьаккха хіама дан. — Йиъ, е кхоъ заняти хиннай мотт сона, — дика ше а та тешаш йоах пропагандиста. Кружока программа хьахьокха вІашТіехьа хиланзар. Истока массайолча пьяьккха хьайІача а кхоъ занзар из кулгалхочоа. Горкомера лаха йийзар программа. Кружока дешара планах хила сапрашІ заняти я, бакъда пропагандиста ше муьклрап деш хиннараш дуккхаъ яле а йиъ мара яь. Е уж а хиннайй а тіе.

Цу дерригне гойт кирпишкаш ева заводе йоахо экономически дешара йоакхо па ньага, из лоарІаме тіулаьх тесса диТалга, итог е уклаза хіама доаиалга.

Эпиап-хьоТ заводе экономически дешар Іомаеп-са? Иинтта дика йел ухъаза болх?

Завода коллективо халла ма-кхоъ кирпишкаш дешара арахецара е уж мьклаьхкара а пьан. Хіаьта хоачуьй ца еш бисар кхерам болиш я уж хьо беттара пьан. Соаъка а уьх шера ех ххоачаІшъ къьхъеча оаъарле лакъъара пьан. Норма лекъаргіа я арахецача брака прогнт. Хіара болхлой коллективо боккъена лоарІаме дешаш кіоарта Іомаду, чура тороиаш гучуяхара, цъех бинна пайда эцара предприяте дерригача дожаъкъна болх товабра повьъсоаз ву экономически дешаро. Бакъда МагІалбикерча кирпишкаш ева заводе цун мах бабби.

Цу дешага лаьрхіа хьожа а це доаиалга де а декхар да КПСС Магіалбика горкома, къьхъста цуьн програгандин агитацеп отдела.

А. ХАРСИЕВ,
«Сердало» газета соБкор.

ДАГЕСТАНСКИ АССР. Дагестан Къьлбаседеи Кавказе ягара дарегІа йоаь электроэнергии хьаеш а, хіаьта шиЙ энергетически потенциал совйоакхиан а я.

Миатлы яхача къьнвача юртагьаьи йоаццап къьлъаеп латт Сулакски каскада йиъла-гІа станци — Миатлински ГЭС.

Комсомольско - кагирхой ударни гІишлап къьлъачара баьс темпаш тІа-тІа а сихлуш я.

Яьккха йоаллап латт транспортни тоннель, хьалъеш латт йоаккха бетонни завод.

Социалистически яхьа керте латт «Гидростельстрой» треста Чкрейски гІишлоапкара управленне йоаццой.

СУРТА ТІА: Сулака чІоже. Цигта къьлъеп Миатлински ГЭС.

Р. ДИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

СКВАЖИНАШ БОЛХ БЕ ЙОЛАЙОЛИЙТАРАШ

Межкдьатеи пхи яккхара планаш кхочаІшъяр дуьхьара дешъеш скважинаш эксплуатационни фондех керттІа пайда йиЙбарех тайІна яа. «Сунжанефть» НГДУ Малгобекски Тагаьшкара ГІаьдилад коммунист А. Войтов керте латтача скважинашца мотт ечеп уж болх бе ДІайолайолийтачеи пхи коллектива.

Ййслагіча, пятилетка шераш ка дуьхьа дика Гіуьвьхкаш кьагІдьаьнаш ну коллективаш Цар ялча топ я йиъ болх бе йолаяилийтай тіехьагіа промысловикашца 500 эзар тонн хилдьа межкдьатта дьаьхха шн бІаьн гаргга кхиъяьнаш. Йиттта дика къьхъеи ремонтникаша иттлагІча пятилетка хьалхарча шера я. Пяртс ХЧ-ча съезда пер ремонтни решеницаи легаш урахоттадьь къьхъеаи боаккача цар шерра дакъа лоаш. Гроозперча химикаша ДІабоалабора я 1500 тонн межкдьата дьаьхкад.

Оасарс къьхъес ремонтникаша тіара дийнаъьа. Уьхъаза тептара кіеанга я деша йоаеи йола балка ха. Йиттта цар 1,5 процент лохбаб скчажинаш тоаяра дІаздоахуьу мах а, хіаьта цо ю тіа-тіа а сихлуш я.

Колдектнае яьржача соиналистически яхье къьлъеп лоаеи къьбоаяча мастера В. Васкова кулгалдеча бригадера бу-ръадеттараш Л. Барахоев, А. Перехолов, В. Микитенко, къьбоараи.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ДОЛЛА ХІАМА— САГА ДУХЬА

Уьх гаргтагІарча пхе шера 30—32 процент дуккагІа арахецарйча вай цетка хьалъа уша хіамаи. Хіаьта дІаязаь пятилетка шераша 37 процент дуккагІа арахийаар уж. Хальъа ,ша товараш дуккагІа хьадараи терко лоаІдьайтай ма-кхоъ дешъеш.

Дідахача пятилетке а санна кіарача пятилетке керттера дешъеш кхар санех латт аьлча, из латт, бахача нькьа-вазара материальни культурини боарам эйбара тіаебарзабь ниъ дерригача тіа чакхбахарап. Дика дакхлургіа болхлой тіулакхерча пькьеи алапеш, колхозхошта тіаЙойта дакхлургіа, обращенин потребление фондашкара тела ачхаи. Віарча хьайнача бахача нька хіара санех лоарІаме тіаЙойта дожаш 20—22 процент лукхаъа хургІа, маьхаи шоай метте а латтаи.

Нькьа хьал-торо дакхлаьргіа хьежача дуккагІа хул арахецача хіама эцца товараш а. Хьадеш дола уж товараш, лакхе ма-алараи, процентаница лаьрхіача дІаязъча дегІаенача хургІоалаи легаш а, уж хьалъа хургІоалаи бале а. Йиттта цар 1,5 процент лохбаб скчажинаш тоаяра дІаздоахуьу мах а, хіаьта цо ю тіа-тіа а сихлуш я. Пяртс ХЧ-ча съезда пер ремонтни решеницаи легаш урахоттадьь къьхъеаи боаккача цар шерра дакъа лоаш. Гроозперча химикаша ДІабоалабора я 1500 тонн межкдьата дьаьхкад.

Цеха коллективо толамца кіоачаІшъяй скважинаш тоаяра пхе ферттаа плон. Пяртс ГІаьдилад коллективе ешаш хиннача бархІ скважина мотта по тоаяй итт, цигара промысловикашца ДІаязе а 1500 тонн межкдьата дьаьхкад.

Оасарс къьхъес ремонтникаша тіара дийнаъьа. Уьхъаза тептара кіеанга я деша йоаеи йола балка ха. Йиттта цар 1,5 процент лохбаб скчажинаш тоаяра дІаздоахуьу мах а, хіаьта цо ю тіа-тіа а сихлуш я.

Колдектнае яьржача соиналистически яхье къьлъеп лоаеи къьбоаяча мастера В. Васкова кулгалдеча бригадера бу-ръадеттараш Л. Барахоев, А. Перехолов, В. Микитенко, къьбоараи.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ДИКАХУ НАХАХ

МАСТЕР ЭКАЖЕВА

Назраиерча «Электроинструмент» яхача завода цехашка вІалла па хиннача тайІнара лакъьеннай къьхьегіча оасарле. Вай партге ХХУ-га съезда чакхъьинагчул тіеЙьагІа Хіара бохьлочо ше бехктоткхаме лоархІ иттлагІча пятилетка къьхьара шу дикача тіулакхаша чакхдьаккара.

Цу йоккхача завода производственни дерригга тайІнаш чудолхача цеце хиларо со. Из я сборочни цех. Цига вІаЙагІехк электросверлйчкай кагий маьженаш, цу чура ІІадолл цар вакъьаш вай мекка а, кхичча пяччакъьлатеннаш. Масала, цу цеце арахецаш болх электросверлйчкаш дозод дезьарча 33 мекка ІІаучкйташ и.

Уьхаза къьастта хоалу айдеина къьхьегача болар. Сиха, кхиЙ леи балхага дьаьна, хьинар доаччи кхаЙаьъа кхуьнаш Іомаеп. Цхьа ба уггаа а Іомаеп йолаеча деиз бохь а бан, йоккха оййт йоаь шоай тіулакхе бацце говзанчиш. Цьхьабакъа са бохьам бе комсомольско-кагирхой бригадах дуьша.

Цайтта болаяо ва цу бригаде. Эгтаре хьаьа цу кагирхоша кулгалде хьожаййнр Экажев Лиза. Цу аьаа ешна дукха ха яьиий. Юхьйнна Лиза цу заодна болх бе ерз шиЙ пишийа. Цига болх беш бар Экажевгіой-Юрта бахаш болча дуккха мекхарй. «агий нах. Цар цоаь дуьпар Лиъайга шоай балхах ьаьда.

1972 шера балха яхар Лиза сборочни цеце электросверлйчкаш вІашагІехкаеча. Духьхьа пхьаь дийнаъьа йоаьзанаер балха къьйенаш. Денгара денга шиЙ говзаа лаккъеш, производство дикагІа йоаьзш къьйенаГІар из. Юхьанна чоалхаеп болх бохь беш хІйбелаеп. Цьхьабакъа шийх тіийна дита молларІа тіулаьх ІІенгахитта ххоачаІшъеп, денара ца дуташ ер къоьа йоІ. Цудухьа лоаццаъ ча хана хьинар долча йиЙей вІашТіехьадьяьна производственна духгагІойла говзаллаш керарзе. Цуьна хов электросверлйкана клепка е, редуктор коровуса чуйолла, из вІашагІеЙолла, кхидарап ца. Уж дешъеш дерига а балхаш йоккхача говзанча е дика а дора Лиъасе. Хіара емеиагІа 200 сверлйкаш вІашагІйоллар ца. Цу план 130—150 процент ххоачаІшъяа.

— Хала цар ягара ьаьда из професа Іомае, — дуьш Экажева Лиъасе, — кіерап со, хіама аьъча йоаьзш ядар сверлйкай оатхлап. Сиха Іомайир аз балха говзаш. Тіакхе ьаьа шу дьаьча бригадираЛа ахийтар со. Хіара шера дукхагІа ьаь баьпа ухар заводе. Керда балха вена сан бе-заме тіаэнар, цунна къьхьегіаш ший курййола профессиан езаиайтйр лоархІаме тіулаех да. Цох тіийна да йіаха пар а ерригача предприяте колдектіро а йолхарйгйола къьхьегаиа толамаш.

Цу дьаьъе ший хьинар кхо ца деш къьхьегаш къайоаІа тха соатмах йоаь соаъка а дегІойлаьар, хьалъеш хьеЙ - торе топпар дукхагІча дьаьъе тийна да ваЙ къьхьегаиаш, бергигача вай балха эффективности дикаЛи лакъъарх. ИттлагІча пятилетка — дикала пятилетка керттера бейгалоаш уж а. Цунна дуьхьалонна дерригга низош, терка, къьнвар тіедераде деза производства эффективности балха дикала лакъъарх. Хьалха дІаязаь шерашка арахецца продукци дикагІа хьалъехуьа тіехьагіа кхоалах гул а беш продукце дикал лакъъара хьакъьеха цаца дагаюлаш, хіаьта ниЙслора бригаде «хала» кхалиг а. Царех цаІ яр Мареи яхаи цхьа йоІ.

Цеца начальника дакъар сверлйкаш вІашагІехкача цехе хьожайир из, цига ваи кіеанга болаидьа. Цьхьабакъа сигара лидуьгіа ца тугаш, машинаш вІашагІехкача цеце боаи ца беш, дика бухгт. Дика кхар Мареча цІагІа яглаш. Из бахьан долаи балхара дІаньъакхар из. Цуьа тіехьагіа из бахьана а яка дукха ьаьнаш дар цунца Экажева Лиъасе. Кхийтар Мареи ше леладер кар-цаьхь догга. Хіаьта из хуьа а сеГІ хьожа болх беш, дика производственница лоархІаш а.

Коммунистически къьхьегама ударник я Лиъа. Бригадерча цхьаьна хьашташ терказдеш, дагьм цар балхара бІарг лохъаш, эцца тіо де оарцаГІоаллаш хьайоагіа из.

Хьанара дакъа доаи Экажева Лиъасе завода а цеха а общественни дакъар. Из керттІа профсоюза цеховой комитета председателлала. Из кист-кагіа го йиъ я кхалиаха юкъе бесаллаш ец, шиЙ боллой ммшта бах хьожаш.

Цуа совгІа из я Экажкъоиг-Юрта Совета депутат. Кист-каста худ из школашка, такашка, ньакъьашка дьожаш. Сердал йоаццаи хаиоа ьаьлаГІа дІакъьалар юртара тика. Нах ранза ваиар. Юрта Совета председателера Б. Сапралиевга дІахіотаР Лиъасе из гІулакх. Сиха тоаЙар сердал. Цун дьаларагІа тоаЙар шн улица.

Дика болъ барах духха ха йоаццап из къьхьегар производственни мастерлала. Цуьна цо кулгалдеп и 4 бригада. Йиъ бетта лаьа хаиал ьаьлха кхоачашъяй сборочни цеха коллектава. Дика тоЙам бе из. Ьаьлха тіехьаьсош хиннача цар коллективо йоккха котадо лерхІ цох, цуьна къьхь шиЙ дагьа хиларо ьаьлха дош я Экажева Лиъа а.

Партийин, профсоюзни организацеша тесса дитап цехе мехкарашта карагІаьуьда тіулаккаш, цар эламига а йоккха а къьхьегама коталоваш, ьаьлхе долеорий балха опыт кхчъарна дІайбовзйта гіерт уж.

Партге ХХУ-га съезда решеннша хьинар айдьа кхы а дикагІа къьхьегаш а Лиъас кулгалду коллектив. Уьх шера шолдагІча квартала плаи ка-ерригача предприяте колдектіро а йолхарйгйола къьхьегаиа толамаш.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

ХІара балха денна—дикала Знак

ТОРОНАШ ШОРТТА Я

Яьккха йоаллап латт транспортни тоннель, хьалъеш латт йоаккха бетонни завод.

Социалистически яхьа керте латт «Гидростельстрой» треста Чкрейски гІишлоапкара управленне йоаццой.

СУРТА ТІА: Сулака чІоже. Цигта къьлъеп Миатлински ГЭС.

Р. ДИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

«Ингушский» совхоз бІаргча хьаййача хІара доярка юкъе-ра алырхІача яьккха шура 1438 килограмм мара хилаларг, из хул плапагІа лаьрхІачул дукха кіеанга. Цо хьакъоех А. Кортоеваца лала латтача доярка шоха кіеанга ца шу-ра йоаккхача.

Цо хьаххоех шигара планове дисцилина мишпай, ХІара балха матгиерча балха дика лакхъара йолча резервеех мишта пайда эц. Уж тайна масалаш дукха доаладе ййш я. Дикагйола опыт произ-водствано юкъеъьяьнар — из да хІара балха дикал лакхъара де дезаш дола керттердар.

Духьхола предприяте кооперативно бечча балха дикал Йийца Іийча ишіса хургІап. Иштта бузша бена пуппа эсала бедал лоаттача, е йиллача малтаа тІехьа бедал хьакхуьйхітача предприятей балх а. Цудухьа бурув тохара балхий дикал лакхъара тха районе ишшта цІаЙолаьнча хьалъатан чеиан техкарий болх тоабе бе-шаца цаца ГІулакх деза транспортни организацеша, геофизикаша, тампонажникаша, ОРС-а, кхиъа предприятий организацеша болхлошш. Пийсаца хургІап инициатор яхьа юкъе «Грозиефть» объединене организацеи кхиЙоле участкаш а яхача.

БАЛХА дикал лакхъара чуйоларІа эффективности къьхьегама оасарлеп. Из дика кхетадап цхьаЙолча организацеша. Къьхьегама оасарле лакхъара залапи кхочаЙшъяй кирпишкаш ева заводе, быткомбината, гІишлоапкара, электроэнергии лаьа-хІатар. Из дика кхета а деи иттаи боллой бе яхом бе-ра хьурмат дарен шоай ма-кхоъ чІожаи. Кхоъна ма-алараи дика йолаеи чотах пятилетка фонд яІашагІйоллара новотворацеи рационализаторан ДІайолаьнь мишпатіна. Йоаццаи къьобалъьяь хьалъаьай. КПСС Магіалбика горкома решенеп-ча яхом барап хьурмат дарен соачка ІІІедолаьнна. Хьажжа-конкурс дІаоо хьож я уух цеце.

Дукха ха йоаццап КПСС горкомеи горисполкомеи решенеп-га райпечера предприятеп, организацеп, бохьаннара электроэнергии кхоелга тІаоо-ваЙ. Цу дьаьъе де лезаш дукха балхап да дерригача бохьамашка, предприятешкеи организацешкеи.

Район партийни организацеша керттера терказ тІабахійта бехктоткхаме. Пяртс ХЧ-ча съезда решеннша керттера терказ тІабахійта бехктоткхаме, производства оригача участкашкара ГІулакх да-ерригача предприятешкара. Уж шера планал соагІа тхьо малпнон соагІа сома маьха товарна продукци маьхала яккха еза-ш. 400 эзар тонн мехкетта дика-ха дезаш. 19700 метр бина тоха дезаш бе промышленности къьхьегачой Планаш бокхий я. Уж кхочаЙшъяр оасарлаеча деза дерригга яиза.

В. ЕВГЛЕВСКИЙ,
КПСС Малгобески горкома промышленно-транспортни отдела заведуюш.

ПЛАНАЛ СОВГІА

Назранояски , мельзавода боллоша товарни продукци арахецара пхе бетта плаи 104.9 процент кхоачаи а ец, планал соагІа дьаьхха 1500 сентя тонн хьоар. Лаккерча сортат дола хьоар дакхазар заларп 103.8 процент хоачаЙшъяй. Продукци маьхала яккхара пхе бетта плаи 104.3 процент кхоачаи а яь. планал соагІа маьхала яьккхай 1167 зоар сомаьха маьха продукци.

Уьх шера аинка товденнад завода коллективе техникоэкономически хьокхамаш а. Оасарлаеча продукцеча дІабоалабора дохбарз кхоалаь ятташ эзарап сомаш. Къьхьегама оасарле дакхъера задани йиъ-ех планаш ший мельзавода болхлошш. Дика ший-ший кхо эзар тонн яиат дІаоттаде йиш йолаеи ши склад. «ДСП-32» яха сушилка, дІа-ьха лена ворхІ транспортер, 16 тонн муъь хьалъейдеп йолаеи кхоа автоспъемник, кхиЙола оборудовани.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СЕНАХ ЛАЦА ЯЗДУ РАЙОННИ ГАЗЕТАША

ДІАЙНИНАЧА ХЬАМАШТА ГІУЛАКХ ДУ

«Экаженский» совхоза Аьлти-Юртарча бригале механизатораца Нальгиев Йовжьапеев Хатирез Махьмалан кхьаьга цІу ши хинна Іан, язду «ЛЕНИНА НИКЪ» яхача Наьсарен районни газето. Йоаьжана ухх шера 150 тектар генараш кеду, хІаьта Махьмада — 100 тектар хьаьжІан. ХьалхасІа цар цхьана ДІайира генараш, тІакха кхьажІар.

Цхьабакъа болх ду тІехь чакхболаш бац. ДІайийнача хІамашта лерттІа Іуналг эш. Дика цхьукъахь кхебар гетта-ра, а лоархІаме да из. Ухх шера каст-каста делхача йогІапа новкъаре ахьаь а шоша ваьна бакъахь хьажкІаш, оасар доладеел гербицашан техІй.

Хіанз шаккхе а механизатор генараша тІу-лакх деи ва. цкъара маьхк а бакъха гувнаш де болабеннаб уж.

ХІАРА ІАТТАГАРА — 10 КИЛОГРАММ ШУРА

ИхтлагІча пятиместа хлан а тІаийца социалистически деккхарш а тІекъ хьаьгІ кхоачашдара оарчагІбаьнабаб Куйбышева цІеперагІча колхоза хьайбан лелаьеерш, язду «КОММУНИЗМАНБАЙРАХь» яхача Шьа-да районни газето.

Къона комиссарт Цициев Хасен керт латтаяь МТФ-е кхобаш 250 сет бв. Йизза кхоачашьо ферма коллективо зооветеринарнаш бохьонаш, доахан кхабара рацион. Цудухьа тІа-тІа тІаетталу шура. Хіанз дийнахь ши сахьт буси 2800 кило-грамм шура йоаккх цига, е ешта ахьчаг, хІара Іаттаяь ду 10 килограммаз сонІа. Муха кхаьчеш ю лика кхьаьг доирқана И. Цицибас. А. Джамалуеваь, В. Исрамловас.

ДЕШАРХОША НОВКЪОСТАЛ ДИР

«Заря» яхача совхозе ххебу хоь, сьмарсахьс, нарсаш, помидораш, кьашдола а баьлаьнарш. ювш бу «Заветы Ильича» яхача Гроэненски районни газето. Бальдаяраша новкъостал дешаргІбалар Ченен-Аул юртарча школа дешархоь. Хоха сьмарсахьки кхебева Исмаилов Султана бригадаь кхай тІа оасар дир шар.

Е цхьакха масал. № 7 йолча бригаде кхьаьчар бертадуаргаш. Уж сихха чуяла деаш дар. Из болх беча а тІахьара лакъа лаьцар дешархоша.

СВЕКЛА ХЬУВКЪАЕРГЬА

Хіара шера шекара свекла дика хьувкъаш цІеперагІ совхозе. Кхьа а отделене ДІайийнай из. Масала, кхоачагІча отделене 150 тектар дІаІоаш по. КіентгагІа яле а 300—350 центнер «мерза оалаш» чуя лаьрхІад отделене, къхьегамкхоа. Из кхоачашьо ра кхеп хоза бола бапкха-дика говзанчаш ба ухказа. Цареч я К. Исраилова. Хь. Асаевас, Н. Мидаева. кхыбараш. ХІанз шекара свеклай кхай тІара оасар дІаоаокхаш, кхидоаш а лаьт деш ба хіанз деларе-дараш, язду «ЛЕНИНСКИЙ ПРАВДА» яхача Урус-Мартановски районни газето.

ГІУЛАКХАШ ТОАЛУШ ЛАТТ

Дуккхача хана деиз боахама доккхий зенаш деш хинний «Нигушский» комсий совхоза хьаькъаш желаю ферма. Из «Малгобекский» яхача комсий совхозера дІаІедча деиз гІулакхаш молыкъа организанеш, ерриг-на общественноста. Цу болха тІа цар кор гІортлагІа ю къьхьегамкоч.

Цхьабакъа дуаам дайташ дола бахьанаш чІоагІа дахаш да, чудухьа уж ІІадахара, цар оовлаш тсІара цІенкоа кІаьв да дуо, компаньейцина йоаш, мел из болийташ кьошсам доаттабе беза.

«МолаагІа дола а дуам, тІехьагІа но мел дукха с кіезнига сагото яйтарах, общественно-кхераме хІама да. Цхьабакъа дуккхача тайп-тайпара эгтамеро гІулакхашца кхоа эгтара кхерамеГІаврех, ла йиш йоаьрех я, массаза санна, корта бохабу малараш мелара-хи залогопимоли хьукъайбаь йола хулиганстко. Хулиганаки зуламаш дераша общественни пориаок телхиб, творчески къелъера, культурно салаІа, деша новкъарле ю советски наха.

Хулиганга сурт кхьагга хьаьекхад Алексей Максимович Горькое: «Хулиган—оцІашкан саккетам боаша саг. Гонахьара-ча вахарца цхьакхача тайпа бувзам бан цун, е из мел бокхача доархІаме да а теркаме лаьцаш, шиН вахар дорадара саскетам, мах бов цун. Из саг тІехь-тІехьагІа эгІаварга доаон тІа ДІатІакхорб, хІаьта цу-духьа лазара хьаьдаьача балшаьдГ дукъагІа социальпо ду-заьнарш а ма изз.

...Берий илле тІа дуошача тайпара, «из сарахь дар, до-хІама доанача лаьа...». Уж хІамига сар вІашатІаххитар, стаяне гІолла ДІа-ъьа волзвеар. Зале а перрона тІа а поезда хьежаш, шоайла ДІаьгІа бист а тІуна дІаІаш наь бар. Цхьан гІанда тІа шо сагвІар. Уж хиннаб ханна ниЙсвенна Голотоон ІІамига сар Магомедсалькоан.

Царна духьалараца лоаха гІанда тІа Іохайшар кхо ІІа-хІама сар. Кіай кон тІаюхьаш-вар Цырин Григорий. «Красный нахарь» колхоза электрик. Цхьаьгга дийнахь болх бабб цо цу боакаме: июль бетта 4 дийнахь, август бетта 7 дийнахь. Колхоза кулгалхоша дуама сиеначе характеристика яхух: «Шиї балха лелаьсаш бертІа кхоачашдеш говза электрик ва, цхьабакъа ихьан метте соца па луш оамал йолаш ва. Балха дисциплинаш тесаьнаш, корта бохабу малараш мийпнад. Из бахьан цхьаьгга балха дийнахь доаглаш хиина премиальни аоча па луш ги-лакхаш.

Цу характеристикана кхы а Іотіатоха дезар фуд ььлча, из да ше вахьан дьыкхаьна 25 шо-на. Цунна ешаяча хІама из кхоаза набахта чувалларг.

Шоллагіоша ДІатІакхорб саг 20 шу дьыпна Н. З. Селенин 1973 шера колхозе бахха вахав из, цул тІехьагІа биъ бетта трактористчий курсеш яьхай. Цул тІехьагІа 1974 шера тІа дийнахь болх а бан ьъы ара-вахьнаваш, е заявлени а ешпаш ше балхара дІавахарзо. Из бахьан цунна производствен-характеристика яха йоаш бохабу дисей колхоз.

Кхоаглаібар ремеслении учи-лище яьккха ІІамига сар Н. А. Савенко ва. Цунна ешаяча характеристика тІа а белгалдаьд из малара тІехьавашна, хІама ма-хьаде ца туташ делаш сог хи-лар.

...Ишшта ва уж вІашатІахкийтта кхо ІІамига сар. Маларо бохабаь эдарера гІанда тІа багІа уж тоэм боаца, бІе-ха иллеш а доахап, цареч цІкьапне бе гитара болп. Бохка сар Голоотон ма-ларо, цар йиллеш ма лаца, кхалнах бе укхаза, аьле уж тебе воалаш.

Кхоккхе ара а вьле цоаІап заглаоал. Цырин Григорий «Красный» эзІамагІбарашта — цхьаниахьара гІаІажамаш а яьха Голотоона етта. Из барт а биЙ партах доалаш ца-ъьа. Цул ІІа-яккха овт уж, цхьабакъа цингта тІаийнбеннача стаяне начальника лелхабу уж. Цул тІехьагІа цаьха ешаяча ца-ъьа бакъа темеи йоах цар. ТІаккха яоказле юха а бакъке Голотоон Магомедсалькоанен етта болз-ду. Цар ІаьдІаалгІа хиннар хІаьа даш: етта езе, етторгІе. Хіаьта лучах хиннар фуд?

Больнице хала чоанаш ыь бадл Голотоон Магомедсалькоан.

Царех летачул тІехьагІа вед-дая уж кхоккхе а, цхьабакъа ма милице новкъостала яха йІа-шагІтехаб.

ДІаоо аз вувцаргволча «турпала» истори кхьча тайпара хІинна. Хіаьта из ше а ва ска тайпа сар. ПІадувача баржка, хьаьъьала бакъъьабара сар ва из дьина ала тарлу цъаволчо. Институте дийпа. инженера балха тІа хиина сар ма И. И. Собкин. Хьалха судо бехктоаме эо ьъыпна, из ма-ларо ца-ъьа ва. Балхара цунна ешача характеристико а дика могаву из. Хіаьта ма-ларра ьъыча? ШолгІа хьажкІаш, цо а:

«Чечинг-колхозстрой» объединене — специализированна ПМК балха да массаза санна ІуйрІийна дІаІедаделаш. Массаза ІуйрІийна дІаІедаделаш ма-ларо ца-ъьа. Кхеранмлен техниканга волча инженера Собкина ин-чельника-гІа ше цъаьа дийнахь балха бахьара дІавахарзабалар дийхар, цІаьга сагота тІулакхаш дар са, ьъына.

Новкъо волаш цо лела чъаьа-ра мешна цо. ТІаккха шиЙ сесаг балха йолча берий консультане вахар из. Цига корьяьл цунна из. ТІаккха цигарча балха. Цъьакхха балхан а дошаш, дуккхача хьаьа хьалхаяк № 7 йолча юкъерча школа цІехархочуга В. А. Степанова яп-параш ньъ. цул тІехьагІа цун керта тІара шлияа Іо-а яьккха шийна тІатилалл Баймурзаева. ТІаккха каменташ а лаьца лата волаевнаш. Цига тика тІа хиннача наха отгиЙтаяц хьехархочоа.

ТІаккха тика чура аравальнав Степанов, хулиганаш яха-на ТІабеттабеннаб цунна, чоанаш а ешаЙттаб. Цига тІаЙоаг-ган йолча мелнаб болхонна сов-цибаьб Тайсаевн Баймурзаевн.

Тайсаев хьалха а суд яь хиннав хулиганаки гІулакхаш деладар бахьан. Суд текхаяча тІехьагІа общественно - вайна-на балха тІа цинпаяь. Цхьаьнахьа а балха хиннаваш Баймурзаев а. "

Нах ю бахача бахьабаб уж кагийнах. Цъьабакъа уж яхатохара, царяя кхетам бахара уж суда гІанда тІа Іохоппаяче-ъьа тохаеннаваш цар гІулакхаш цъьаь цаІ.

Цудухьа кхетаеш да аьлха судо бехктоаяче оэарах гулянганашца доаттабеча къобсамаш хІама хуьр ца хилар, уж-хаза ерригача общественноста кхетама бохь ша. Судамларе суд-тахкар но да-ъь во хІама метта-ттаотталар санна да. тІаьта керттердар—цунна из зулам да дайтара дахьи профилактически болх бар.

Ю. КРИГЕР.
НГІАССР юстице министерстве сектора кулгаехь.

ДАЬГІЕНАШ — ВАЙ ГАНЗ

Парте XXIV съезд хиначух тІехьагІарча шераша дукха болх болб вай, республике Йіаьхха хенара хий дехка культурни дьыГенаш хьаеш. Парте обкома Іорисе Нохчи ГІаьгІий АССР Министрий Советои 1973 шера 2 февраде бьь соцам кхоачаш а бан бокхча болх дІаболабир вайшиъа пйсьгІбе петколеча шеераш ка 12 эпар гектар совгІа Йіаьхча хана пайда эна йиш йоаш

Японски калейдоскоп

ХI тIа гIолла лелача лальтан тIа городашI

Городашн хьалъара керда шний тайпара проект оттавьй вокхкача японски архитектора Кленари Кикутаке. Цо предложени еннай Iалаьмате йокхийча шьара пхоьал йохка аьшхабетонни баржаех ийашаторни муьхь шийна тIазша нисйолаш йолча пантон. Шоайла ийъяй йолча массеех бIаь пантон гIиллошъера башка-дика майда э хинна дIаоттарья, тIакхха цига хьалйойларъа школаш, больничаш, стадионаш, паркаш а тIелаьча чуех пIсной кварталаш.

Кикутаке систематIа хьалъяьча гIайрехта форза бисте хьашт доаш кечйина. Цунна хьо хьа бинц я, нагахьа санна хий пхе метрал тIехигарIа доаннаш хуле. Искусственни гIайрехь тIа чуге гIеноцаш промышленни гIирсаш хьаллеш лальтан тIа дечуа дуккха а дарегIа да; бесача мыкка йолла. шоаш йоаннаш хIаьа тIоне цхьаьккха цIа хьал па деш йолча антисейсмически устройствашI эпаргъяь.

Хи тIа гIолла лела гIайреш вокхкача архитектора эттра хьалхараа «хин» проект яц. Цун чертежашка хьежжа хьалхарIе а хьалъай «Акрополис Окинерча «ЭКСПО-75» дерригучен скеанически выставкана лаьрхIа Iалаьмате йокхкха павильон-поплавок.

ЖИНИЙ ГУВ

Шоай финансоми халонашта духтIадолла а гIерташ, цу гIIуларкха кхы аьттув я пI йолаш тоэйхси городской Iаьлалаш хьадоагIа массеех шу да. Йокхкача Токио бюджета тIа кхыметтел эттара говзагIа йола увеличавенни а хетагIрйоашш, селлара бокхка кегар боалл. Муниципальни гIуларкха нашта штаташ кIезигье вьина доешеш яьлр январе столица губернатора. Цхьабаьлча цунах а башка бIуйенна бал. ДуккагIа догIоахийла хулийр йолаш докхкагIIолла дакъа городской казне долаш йолча лотерея. 1970 шера 3,4 миллиарда нена лотерейни билеташ ийъяй. 1975 шера — 6,5 миллиарда нена маьха. Уих шера из яхча 10 миллиарда нена тIехIаргIа. Кхин цунна шуьга деннера хьаькха бала качбоагIа: гIуларкхера наьха штаташ юха дуккагIа хинйина езарчья городской Iаьлалш — кхы ей лотерейни билеташ дохкарий чотах.

ТIАТТА ХЬАЕЛЛАЛОРА ТИКИЛГ...

Японерча кхыметтел эттара лоадам боаннча къаргатта я кхерне хеташ цIаккха а лоарIхане хIиттаьлаш книжкаш (дувцаш дар. бакъдар аьчча, нагахьа маьр ийсйуш доаннаш маьчкарийш, я лоаташ. массанена а лъирха литературна да). Цхьабаьлча уих тIехьхьарча хьаьх неттигерча пойлие тIаьчаш еш белгалдоаккех книжкаш тикашка, супермаркеташка, бухкинститочни тикашка кагий хочкъаргIа кас-кепа нийсъяь хилар. Уих шера хьалхарча пхе бетта Токио хIинзае а лаьпав книжкаш лочкъаьлв 65 саг. Уж соавкарчуьра хьаькха а цуьл хьалхарIа дIаяхача хинна вIалла нийсбе йийр йоаннаш а дукхагIа бе.

Цу шин тайпарча гIуларкха кхыйе ха геттара аттув да. Иллфикце, юха ца кховдалуш IотIалеттачуьра маьхашца Iотхьам бу общественни вахар дукхагIа оагIоштта. Масала, студентий хIаьа нагахьа торо хилар массеехасса деддеше учебни-вахар справочни пособеши йийде. ХIаьта деша ахаьна-м варг мичаь... Лоаша аьчча. тика чу партагIат йIарг гIуларбеннача гIолаш кхалтург ела хьаькхаза» ялаш тархеш тIарча книжкаш-та.

А. ЛАЗАРЕВ,
АПН соб. корр.

Токио.

Кхоана—медицинни болхлочун Ди

НАЬХА УНАХЦIЕНО ЛОРАЯРА

Ах бийса яьннай. Нах. дийнаьха кхыхийъя, салоIаш ба. Тхьайса уллв Гремпель Матвей Давыдович унахIено лорарча ваьккхав Матвей Давыдовича дIабахавча Сийлахь-бокхачча Дай-мекка тIем тIа. Импералистически Японе эшаеш вай Советски Экъаро бабыч тIем тIа дакъа лоаташ хинна М Д Гремпель экъара лор я водаш. Хийа бийса нькхеей поаб е йиш йоаташ, доарахошта дарбз деш. Дьяхено бокхача мах бьыб цига дакъа лоаташ цо дакъа гIуларкха — IIечча Байракха орден, Японех котловлярах йола медаль еннай, бIеркалш кхайкхаьъ.

Гремпель Матвей Давыдовичунахцено лорарча отличник ва. Грозне № 4 йолча больница хирургически отделене заведующи. Берий профилактически лабораторе заведующи волаш, Грозненски медицински училище дуккхача шерашкъа чIеташ хинна кх. -

30 шу аз цо Коммунистическа парте члена цIи лакха лоаттаю. Цо коммунист хилар тарра массара а коллектина общественни захара кокъе хьинаре янкьа лоацеш хинна ва. Цо бохь бийр кхолъинарш партийни организацие секретарь волаш. Партийни вахаре шийна тIаздилла гIуларх дизза, ший канненьа кхочъашдеш чакхвалинна.

— Матвей Давыдович тхона ан саина саг ва, — йоах хIаьа из-йолу беш йолча Грозненски берий полнклиника керттерча лоро Цыро Нина Архиповнас. — Тхона массара а накъавоаил из. Ше вокхка малий аьина цIаккха а бIуькложаеш цо эпаш моттиг эттача. Дин бийсеп ца кхоьаш кийча ва дарцIвала. Тхона цуха хIама да дуггара хьаЮмаде. /

Ишшта дика тешна ду цунна полнклиники партограйизаце секретарь Захарова Нина Сергеевнас, месткома председателя Багдасарова Светлана Николаевнас, цунна болх беча кхыларо в.

Нина Архиповнас ма-яхкара, цо камьарша дIадоаний кхыча лорашна дукхагIа шерашка яхка дарба деш шийна зедення дикадар. ХIаьтта медицински институт яьккха кхоьа лор Галустов Георгий Нарсесович. Цунна болх беча кхыларо в. М. Д. Гремпель болх беш хинна№ 4 йолча больнице. Цьякхха опыт шиар цун. Дас воIа санна. хьекар деш новькъостаг дир цо IIамIача сага балха говзал сихагIа а дикагIа о кIанарерарча. ХIинз Г. Н. Галустов ну больница хирургически отделене заведующи ва.

Ишшта Матвей Давыдовича хьайка а хIинз Москаерча клинически больнице дор йола нор. Описян, Михаичалерча клиника лор, медицински Iнлмай доктор нов. Мартыненко, кхыбараш.

Дерриге ший вахар хетадьа хьахьегама а парте а петезина Гремпель Матвей Давыдовича советски янахIено лорярча.

Ю. ЮСУПОВ.

Лазарах лоравалара эшар

Вай мехха чIоагIа йоахчо юцено тоаеш я йола дукха учньяха унахIено лорярча. Пачхьахьалхено дукха руьжъа дIаколийт унахIено лорярча учрежденеши медицински Iнлмен дегIадолалларга. Цо йиш хуэийг бахача наха деш доаш медицински гIуларх тоаде.

Кхьхьегамхошта планвагIа дарба деш гIуларкхаш дар бахьяь йолаш хьалхе хинна дIа-йоа дукха дукха хIама лаазараш (кIигаш, кIура у, хорш. кхьвараш) дIадьяхаь. Хьалъя кIигаш доаккаш хIинзаь хьакхаш дола лазараш дикка кIезигъаь дьяь.

Укх тIехьхьарча шерашка вай мехха а хIаьта ишшта вай рес публике а, бокхка толам бакъ кхвб туберкулеза духьлларча кьюсеше. Цу тIехь докхка повьхстал хилар бахача нашта материально-бытовой фу самийн тороиаш тоаларап.

Туберкулеза духьлла кIобсам доаттабарга дарба деш а унахIара предприятеш, учреждене, организацеше, совхозе деккар я дIа тIеIожиаьш флюорографически тохкам беш лорашка гIолла нах чакхбоахилга. Цу гIуларкха нах шоашш а оарпагIбала бесз. Духьлла цIьяьн лорашна лорярча яргъяь нашха унахIено, уж шоашш а иу гIуларкха дакъа лоаташ па куле. ХIара деша а хунна леза яз.

Тхо диспансеро бокхка бол бу вай республике баха нах туберкулезах лорабарга, из кхийтача нах дукха дара. Цудухьлча ух тIехьхьарча шерашка дукхха кIезигъаь ба туберкулез дола нах.

А. Ф. Попова жыльгарча шиъ белгалбаь 1945 шерачарча Сийлахь-бокхача Дай-мекка тIем тIа са на ходеш къаьхьагараз», «Кавказ лорярах», «1941—1945 шераннкара Сийлахь-бокхача Дай-мекка тIем тIа Германи эшарах» яхача медаллаша. Ше балха волча этгара хьалхарчуьра унах. IIечхьа а, ишшта стически къаьхьагараз ударник яха сийлоа цIи, хIаьта дукха за йоацаш — «Къаьхьагара ветеранна яха медаль.

Цун къаьхьагара книжка тIа дольча йоазошта тешал ду по 55 шера кхачъашъ цхьаннашца а дIа па волаш стоматологически международни къаьхьагара. Дукха ха я цун пенсе аьха бокъо йола. Дале а дIагIа Iелаш из. Коммунист А. Ф. Попов къаьнабарашта ший йоккха опыт дIа а дуо къаьхьагараш ва.

А. ТИЦЕНКО.

КЪОНАБАРАШТА НИЙССА

Кховаттъкъен шийтта шу дезад дуи. Цхьабакъда, хIинз а къаьхьагараш ва. Хьаьта болх дикка а бу. Цо культалту такелажникий бригада. Старогрозненски бурув тохара балхий производственни обслуживание бесе къаьхьагараш я. Эгтара йоалаш тIаьхьа бригада балхатешшаме кхоачашдеш хьайбоагIа из бригада.

Сийлахь-бокхча Дай-мекка тIем бригада. Старогрозненски-истребительни батальона бIухо волаш Попов Алексей дакъа лоаташ хьлар фашистаца тIа чубйитта бригада бIаь бесе пIераш йозева, тайкъата дуьхьала кIоарга ораш, окошаш йоахача.

Нах тIаьна цу хана Попов производственни обслуживание бесе болх беш волча духха ха яр. Талальмате хала бар цо беш хинна такелажникий бригада. Йаьхха йола бурув деттера инструменташи оатхалаш Iай а йьхха а машинашта тIаьхар а дозизар а тайра мехханизмаш йоалаш куьг-каре де дезаш ухар. Цудухьла коммуниста Поповв лаьрхIер ше этгара хьалгIа йодор, молоча йола Куьгаш чIоагIаргIа эшача хьа бе зилга. Алексей Федорович йоахаш йола секанжинаша бурув детта тухдаш, инструменташ дIакхуьйлайтача такелажникашца болх бе волаве лзар.

Из калай, опыти сийси болаш хилар куьгтIелоца пе шуьш дисйазар. Дукха ха яьлдешья такелажникий бригада керте оттаву из. Хьаьта болха тIарча новькъостаца база профсоюза цеховой комитета председателалла а херкар.

— БоввзарбоагIан эргабаьнаш бу хана дика такелажника болх, — йоах Алексей Федорович. — ХIинз бурув детта тешбаш, уж санна сеца йола волаш инструменташи оатхалаш куьг-каре тIайотта сеца. Из дорагIа а оала такаи яьс йоаш такелажникаша, кхьыйолча механизмашца оиха а атта а лу. Меъ а ца луш хьобича кертера дукха хьаЮх хIинз болх.

Старогрозненски бурувдеттараша дерригтеча керттерча технико-экономически хьокхаьмех кхочъашдеш ийсаеш ма тилетка план. Уих шера йоахьа тарча ихе беттъ 10653 метр бурувнех техса дар. Хьаьта Шуьлаев кIигIар Георгий Александрович Иван Макаровичи керте латтача бригадаша цхьа бутт хьалха эксплуатине дIаеларгIа декдаьгна ма йола Кеми тенз № 709 йолеп Минеральная-10 яхеп скважинани. Бурувдеттараша ишшта толамаш дала гIо дерзатта кокъе бе такелажникаш а.

А. Ф. Попова жыльгарча шиъ белгалбаь 1945 шераттарча Сийлахь-бокхача Дай-мекка тIем тIа са на ходеш къаьхьагараз», «Кавказ лорярах», «1941—1945 шераннкара Сийлахь-бокхача Дай-мекка тIем тIа Германи эшарах» яхача медаллаша. Ше балха волча